

Melnās un pelēkās vārnas ligzdošanas gadījums Mērsragā

Melnā vārna (*Corvus corone corone*) plaši izplatīta Rietumeiropā. Ilgstoši pastāv jautājums – vai melnā un pelēkā vārna ir vienas sugas pasugas, vai tomēr tās ir divas dažādas sugas? Pēdējā laikā taksonomisti sliecas atzīt, ka tās tomēr ir divas sugas. Pastāv iespēja, ka Rietumeiropas melnā vārna reizēm piebiedrojas Baltijas un Krievijas pelēkajām vārnām (*Corvus corone cornix*), kas pavasarī atgriežas no klejojumiem Centrāleiropā. Publikācijās minēti četri melnās vārnas sastapšanas gadījumi Latvijā (Виксне 1967; Янаус 1983; Вауманис, Меднис 1985).

No kreisās: melnās vārnas *C.c.corone* un pelēkās vārnas *C.c.cornix* hibrīds, melnā vārna *C.c.corone* un pelēkā vārna *C.c.cornix* (Austrija).
Foto: K. Millers

Viduseiropā melnās vārnas *Corvus corone corone* un pelēkās vārnas *C.c.cornix* hibrīdi ir parasta parādība (Austrija).
Foto: K. Millers

Latvijā līdz šim ir tikai divi dokumentēti novērojumi. Turpmāk aprakstītais putns Mērsraga liedagā 2005. gada 4. maijā (uzturas tur vismaz līdz 2008. gada pavasarim) un divi īpatņi Kolkas ragā tā paša gada 26. maijā (Celmiņš, Matrozis 2008). Visticamāk, ka šī suga ir novērota daudz biežāk, taču diemžēl novērotāju nezināšanas dēļ palikusi neatpazīta.

Pirmoreiz melnā vārna Mērsragā novērota 2005. gada aprīļa beigās, bet sugas piederība netika noteikta. Tikai tā paša gada 4. maijā pēc Svētes grīvas apmeklējuma mēs (raksta autori K. Millers un V. Roze) nolēmām vēl aizbraukt līdz Mērsragam un paskatīties putnus arī šajā vietā. Kāds 300 m pirms Mērsraga bākas, kur zemes ceļš pietuvojas pašam krastam, apturējām auto un izkāpuši sākām pētīt liedagu. Pamanījām vārņveidīgo, kurš pēc pusstundas rūpīgas vērošanas, redzēto pazīmju un novērotās uzvedības analīzes izrādījās melnā vārna! Vērošanas laikā mēģinājām putnu nofotografēt, diemžēl vārna bija nedaudz par tālu un pietiekami tramīga, lai iegūto attēlu vērtība būtu tikai tīri dokumentāla. Turpmāk šis pats putns Mērsraga piekrastē tiek novērots samērā regulāri līdz pat šā raksta tapšanas brīdim.

Jau nākamajā, 2006. gadā, redzot, ka īpatnis vēl joprojām uzturas turpat, radās doma, vai putns nevarētu arī šajā apkārtnē ligzdot. Vienojāmies ar V. Adamsonu, ka viņš mēģinās pārliecināties par šo aizdomu patiesumu. Diemžēl mūsu aizdomas neapstiprinājās, ligzdošana netika pierādīta. Novērojumi liecināja, ka, iespējams, ligzda tikusi izpostīta.

Arī 2007. gadā mūs nebija pametusi doma par iespējamo ligzdošanu. Kā liecināja mūsu novērojumi, melnā vārna vēl joprojām uzturējās tajā pašā vietā pāri ar pelēko vārnu. Pēdējais apstāklis vēl jo vairāk stiprināja pārliecību par potenciālo ligzdošanas

iespēju. Tā, 18. aprīlī novērojām melno vārnu nesam knābī zariņu, tomēr pašu ligzdu neizdevās atrast. Iespējamo ligzdas rajonu precīzēja V. Adamsons. Līdz 21. augustā, ieradušies Mērsragā, novērojām šādu ainu: liedagā pastaigājās pieaugusi pelēkā vārna, kurai sekoja divas jaunās vārnas, uzstājīgi pieprasot barību. Viena bija tipiska pelēkā vārna, un otra – klasisks hibrīds starp melno un pelēko vārnu! Tajā pašā laikā pieaugusi melnā vārna dežurēja priedes galotnē turpat netālu. Nelaimīgas apstākļu sakritības dēļ neizdevās nofotografēt jaunos putnus. Ņemot vērā novērojuma stipri vēl datumu, kad tikai divi jaunie putni vēl joprojām seko vecajiem un prasa barību, varētu pieļaut, ka pirmais dējums tika izpostīts. Tāpat kā, iespējams, 2006. gadā. Tā, protams, ir tikai hipotēze, bet, zinot pelēkās vārnas ligzdošanas paradumus, visticamāk, ka novērotie jaunie putni bija no atkārtotā perējuma.

Taču pats fakts bija neapšaubāms, un pirmo reizi Latvijas ornitofaunistikas vēsturē tika pierādīta sekmīga melnās vārnas ligzdošana jauktā pāri ar pelēko vārnu. Ārzemēs vietās, kur saskaras šo sugu areāli (īpaši Austrijā, iespējams arī Čehijā), šāda hibrīdu veidošanās ir diezgan normāla parādība.

Raksts tapis ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu.

KĀRLIS MILLERS, VALDIS ROZE

Literatūra

Baumanis J., Mednis A. 1985. Latvijas ornitofaunistikas komisijas darbības pārskats (1978–1984). Retie augi un dzīvnieki: 38–44.

Celmiņš A., Matrozis R. 2008. Latvijas putni. <http://www.putni.lv> (skatīts 19.04.2008.).

Виксне Я.А. 1967. Новые встречи редких и залетных птиц в Латвии. Итоги орнитологических исследований в Прибалтике. Тр. V Прибалт. орнитол. конф. Таллин: 57–62.

Янаус М. 1983. Птицы Латвии. Территориальное размещение и численность. Под. ред. Я.Виксне, Рига: 147–148.